

ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ І ГЕНДЕРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ

Простежується трансформація гендерних стереотипів на сучасному етапі розвитку українського суспільства. Визначається, що структурний компонент гендерної ідентичності, який конструюється під впливом гендерних стереотипів також трансформується і його не вдається прослідкувати існуючим діагностичним інструментарієм.

Ключові слова: гендерні стереотипи, гендерна ідентичність, структура гендерної ідентичності, маскуліність, фемінність, андрогінія.

Постановка проблеми. В період демографічного неблагополуччя в Україні, що відбивається в зменшенні чисельності, зростанні розлучень — відношення до своєї гендерної ролі набуває більшого значення. Сьогодні актуальність проблеми становлення гендерної ідентичності не викликає сумнівів. Дослідницький інтерес до неї обумовлений трансформацією патріархальних гендерних установок і стереотипів, зростаючою активністю жінок у тих сферах суспільного життя, які раніше вважалися традиційно чоловічими.

Трансформаційний період в українському суспільстві супроводжується численними змінами, нестабільністю як соціуму в цілому, так і окремих галузей суспільного життя: політики, економіки, культури, освіти. В умовах демократизації і фінансово-економічної кризи набуває важливого значення психологічні настанови і способи міжособистісної поведінки, характер і динаміка особистісних змін, які відбиваються в соціокультурних нормах маскуліності, як орієнтації на досягнення і фемінності, — як орієнтації на комунікативність. Змішування гендерних рольових установок приводить до внутрішньоособистісної та міжособистісної конфліктності, яка живиться конкурентними відносинами в боротьбі за досягнення між чоловіками і жінками. Ситуація в Україні, хай поволі, але все таки змінюється у напрямі гендерної рівності. Властива їй прозорість меж гендерних “нормативів” і поведінкових патернів сприяє невизначеності в самовідчутті і чоловіків, і жінок [1, 2].

В ідеалі психосоціальні і професійні утворення особистості повинні сприяти її успішній адаптації до різноманітних життєвих ситуацій. Проте, статистика показує, що молодь, перед обличчям життєвих проблем, втрачає віру в себе і виявляється нездібною без підтримки і допомоги використовувати свій досвід для отримання життєвих сенсів і досягнення цілей [2, 9].

Усвідомлення своєї гендерної приналежності є основою суб'єктивності людини і конструюючим елементом соціальних відносин. Гендерна ідентичність розглядається дослідниками як поєднання біологічно заданої статі з впливом соціокультурних чинників. Процес її формування отримав своєрідне трактування у взаємодоповнюючих теоріях соціального навчання, ідентифікації, статевої типізації, самокатегоризації, гендерної схеми, нової психології статі, соціальних ролей. У сучасних психологічних дослідженнях вивчається значення історико-культурної детермінації в конструюванні гендерної ідентичності, розкриваються механізми і чинники ухвалення особистістю гендерної ролі, показується вплив гендерних стереотипів на формування гендерних ролей і гендерної ідентичності [10].

Проблема діагностики гендерної ідентичності з урахуванням зміни гендерних стереотипів залишається недостатньо освітленою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З початку 90-х рр. у вітчизняній психології почали з'являтися роботи, направлені на вирішення власне гендерних проблем. Можна виділити наступні теоретичні напрями, в межах яких дослідники проводять гендерно-орієнтовані дослідження: психологія статевих відмінностей з точки зору детермінації відмінностей соціокультурними чинниками, жіноча психологія, соціально-конструктивістський напрям в дослідженні гендера. У західній психології дослідження в психології статевих і гендерних відмінностей проводяться вже досить тривалий час. Відмічається, що у різноманітних патріархальних культурах чоловічими визначаються такі гендерні ролі, як “лідер”, “домінуючий”, “сильний”, які пов'язані з такими характеристиками, як конкуруючий, ініціативний, відповідальний, відважний, хоробрий, компетентний, владний, емоційно стриманий, захисник, помічник, і визначається, що місце чоловіка — це робота. Основними жіночими ролями є “слабкість”, “підлеглість”, “милосердність” (“турбота”), які визначають сім'ю як основне місце-буття жінки [5].

На думку багатьох дослідників, найдієвішим механізмом утворення і відтворення гендерних стереотипів залишається яскраво ви-

ражена ієрархічність гендерних класів: жінці приписується менша вартість, аніж чоловікові. Це накладає свій відбиток на сприймання якостей особистості чоловіка і жінки і наділяє усі можливі відмінності у гендерній ідентичності чоловіка і жінки смислами “добре” — “погано”. В аналізі гендерних стереотипів важливу роль грає виділення бінарних опозицій, що традиційно приписуються чоловікові — жінці: логічність — інтуїтивність; абстрактність — конкретність; свідомість — несвідомість; влада — підпорядкування; порядок — хаос; незалежність, індивідуальність — близькість, колективність; імпульсивність, активність — статичність, пасивність; непостійність, невірність, радикалізм — постійність, вірність, консерватизм [2, 4, 10].

Під впливом гендерних стереотипів, які існують у кожному суспільстві і формуються в контексті культури, історичного часу в свідомості чоловіків та жінок, виникає гендерна ідентичність. Але в вітчизняній психології розглядаються і внутрішні чинники утворення гендерної ідентичності. Таким чинником, на думку П. П. Горностая, можуть бути психологічні гендерні ролі [3]. Механізми утворення і конструювання гендерної і статевої ідентичності розглядаються у працях О. С. Кочаряна, Н. М. Терещенко [6, 7, 8]. В них визначено нормативну структуру симптомокомплексу “маскулінності/фемінності”, описано особливості її функціонування у нормі та патології.

Головньювою І. В., Найдовською І. В. розглядаються особливості трансформації гендерної ідентичності і її вплив на формування життєвого стилю жінок [2, 10].

Мета дослідження — вивчити уявлення і стереотипи фемінності/маскулінності і обґрунтувати їх вплив на структуру гендерної ідентичності.

В дослідженні взяло участь 68 чоловік у віці від 21 до 25 років: з них 25 чоловіків і 43 жінки (студенти) факультету психології Одеського національного університету денної та заочної форми навчання.

Методи дослідження. У дослідженні використано опитувальник С. Бем, що містить 60 характеристик-тверджень, із них 40 тверджень, які описуються шкалою маскулінності/фемінності та 20 нейтральних. Методика була запропонована автором в 1974 р. для діагностики психологічної статі і визначає ступінь андрогінності, маскулінності, фемінності. На кожне із запропонованих тверджень (якостей) випробовуваний відповідає “так чи ні”, оцінюючи, тим самим, наявність або відсутність у себе названих якостей.

При дослідженні стереотипів маскулінності/фемінності застосовано метод суб'єктивного шкалювання. Було відібрано 106 рис, до яких увійшли риси маскулінності і фемінності з опитувальника С. Бем, а також інші риси, що описують стереотип маскулінності, фемінності, а також нейтральні риси за даними різноманітних досліджень.

Стандартний набір з 106 уніполярних рис пред'являвся учасникам дослідження тричі. У першому пред'явленні респонденти оцінювали, які риси властиві досконалій жінці. У другому пред'явленні, які риси найбільш властиві досконалому чоловікові. У третьому пред'явленні оцінювалися риси, властиві і чоловікам, і жінкам.

Якості оцінювалися по 5-бальній шкалі. У першому і в другому пред'явленні: 1 — зовсім не виражена, 2 — не виражена, 3 — виражена в деякій мірі, 4 — виражена, 5 — яскраво виражена. У третьому пред'явленні: 1 — виключно властиві чоловікам, 2 — в деякій мірі властиві чоловікам, 3 — властиві і чоловікам, і жінкам, 4 — в деякій мірі властиві жінкам, 5 — виключно властиві жінкам.

У дослідженні використано такі статистичні методи обробки, як метод семантичних універсалій, розрахунок коефіцієнту α Кронбаха, кореляційний аналіз за Пірсоном, *t*-критерій Стюдента для незв'язних вибірок.

Результати дослідження. Дані, отримані за методом суб'єктивного шкалювання, показують, що жіночий образ складають такі риси: що цікавиться власною зовнішністю, яскрава, така, що уміє співчувати, життєрадісна, така, що уміє дружити, любить дітей, доброзичлива, приваблива, здатна утішити, кокетлива, капризна, довірлива, така, що не любить лайок, тепла, серцева, така, що розуміє відчуття інших, потребує захисту, дбайлива, ніжна, відкрита, віруюча в себе.

Чоловічий образ представлений рисами: задавака, домінуючий, володіє діловими навиками, здібний до лідерства, удачливий, вільно говорить про секс, надійний, сильний як особа, схильний захищати свої погляди, такий, що має власну позицію, добре складений, наполегливий, сміливий, задирака, упевнений, схильний до ризику, пихатий, такий, що покладається тільки на себе (самодостатній), мудрий.

Аналіз однорідності рис з використанням коефіцієнта Кронбаха повного набору рис (106) показав прийнятну внутрішню узгодженість (0,714).

Для підвищення внутрішньої узгодженості нами були відібрані риси, по-перше, з урахуванням коефіцієнта Кронбаха; по-друге, з урахуванням процентильного рангу. Отже, нами були відібрані 23 риси

жіночого образу, внутрішня узгодженість яких склала 0,914; та чоловічого образу — 29 рис, внутрішня узгодженість яких склала 0,964.

Таблиця 1

Розподіл рис жіночого та чоловічого образу

	Фемінні риси	Cronbach's Alpha	Маскуліні риси	Cronbach's Alpha
1	Віруюча в себе	0,911	Домінуючий	0,962
2	Довірлива	0,924	Що має дух змагання	0,963
3	Доброзичлива	0,910	Що має власну позицію	0,962
4	Життєрадісна	0,908	Мудрий	0,962
5	Яскрава	0,908	Володіє діловими навиками	0,961
6	Любить дітей	0,911	Напористий	0,962
7	Капризна	0,914	Незалежний	0,964
8	Кокетлива	0,907	Надійний	0,962
9	Цікавиться власною зовнішністю	0,908	Що покладається тільки на себе (самодостатній)	0,964
10	М'яка	0,905	Вільно говорить про секс	0,964
11	Не любить лайок	0,918	Сильний як особа	0,961
12	Розуміє відчуття інших	0,912	Схильний захищати свої погляди	0,961
13	Потребує захисту	0,910	Схильний до ризику	0,966
14	Відкрита	0,915	Сміливий	0,962
15	Ніжна	0,908	Здібний до лідерства	0,962
16	Приваблива	0,905	Упевнений	0,962
17	Проявляє розташування	0,913	Що має вдачу	0,962
18	Здатна утішити	0,912	Добре складений	0,964
19	Тепла, серцева	0,908	Амбітний, честолюбний	0,963
20	Що уміє дружити	0,911	Аналітичний	0,963
21	Що уміє поступатися	0,914	Віруючий в себе	0,962
22	Що уміє співчувати	0,91	Ділова людина	0,963
23	Що піклується про людей	0,910	Не використовує грубих виразів	0,966
24			Любить математику і науку	0,965
25			Знає, як освоювати світ	0,964
26			Заповзятливий	0,962
27			Рішучий	0,961
28			Схильний вести за собою	0,961
29			З характером	0,962

Аналіз прояву фемінних рис за методикою С. Бем показав, що середнє значення за шкалою фемінності в жіночій вибірці склало $0,68 \pm 0,02$; у чоловічій — $0,65 \pm 0,03$. Статистично достовірних відмінностей у прояві фемінних рис в чоловічій і жіночій вибірці не виявлено ($t = -0,84$; $p = 0,4$). Статистичні показники, що характеризують варіацію (мінливість) прояву фемінності в чоловічій і жіночій групах однакові ($\sigma = 0,14$). Їх значення указують незначні варіації в індивідуальних відмінностях за ознакою, що вивчається.

Таблиця 2

Статистична характеристика чоловіків і жінок за показниками гендерної ідентичності

	Жінки			Чоловіки		
	F	M	IS	F	M	IS
Середнє	$0,68 \pm 0,02$	$0,55 \pm 0,03$	$0,29 \pm 0,09$	$0,65 \pm 0,03$	$0,71 \pm 0,03$	$-0,16 \pm 0,10$
Медіана	0,65	0,55	0,35	0,65	0,75	-0,23
Станд. відх.	0,14	0,19	0,60	0,14	0,15	0,50
Дисперсія	0,02	0,04	0,37	0,02	0,02	0,25
Minimum	0,35	0,2	-1,04	0,4	0,3	-1,16
Maximum	0,95	0,9	1,51	0,9	0,9	0,58
Кореляція	$r = -0,21$ $p > 0,1$			$r = -0,1$ $p > 0,1$		

Таблиця 3

Оцінка достовірності розбіжності показників гендерної ідентичності чоловіків і жінок

№	Властивості	Жінки (n=43)		Чоловіки (n=25)		t-Student	p
		$M \pm m$	σ	$M \pm m$	σ		
1.	Маскуліність	$0,55 \pm 0,03$	0,19	$0,71 \pm 0,03$	0,15	3,68	0,00
2.	Фемінність	$0,68 \pm 0,02$	0,14	$0,65 \pm 0,03$	0,14	-0,84	0,40
3.	Андрогінність	$0,29 \pm 0,09$	0,60	$-0,16 \pm 0,10$	0,50	-4,31	0,00

Мінімальне значення за шкалою фемінності склало у жінок — 0,35; у чоловіків — 0,4. Дані значення показують, що у вибірці з 20 рис, запропонованих в опитувальнику, жінки відзначили у себе мінімально 7 рис, чоловіки 8. Максимальне значення у жінок склало 0,95, у чоловіків 0,9. Значення указують, що жінки ідентифікували у себе 19 рис з 20, чоловіки — 18. У осіб, що мають мінімальне значення за шкалою фемінності, фіксуються високі показники за шкалою маскуліності. Така розбіжність показників дозволяє набути високі/низькі значення

за шкалою андрогінності. У жінок такі респонденти склали фемінну групу, у чоловіків — маскулінну. У осіб, що мають максимальні показники, спостерігається тенденція відзначати у себе і максимальні показники за протилежною шкалою. При цьому індекс гендерної ідентичності у них виявляється наближеним до нуля і у них діагностується андрогінний тип гендерної ідентичності.

Аналіз прояву маскулінних рис за методикою С. Бем показав, що середні значення за шкалою маскулінності у жіночій вибірці склали $0,55 \pm 0,03$; у чоловічій — $0,71 \pm 0,03$. Спостерігаються статистично достовірні відмінності проявів маскулінних рис у чоловічій і жіночій вибірці ($t=3,68$; $p<0,001$), тобто чоловіки достовірно частіше, ніж жінки, ідентифікують у себе маскулінні риси. Статистичні показники, що характеризують мінливість, розрізняються трохи: у жіночій вибірці $\sigma=0,19$; чоловічій — $\sigma=0,15$. Індивідуальні відмінності в прояві маскулінності більш виражені в жіночій групі, чоловіки — більш схожі один на одного відносно прояву маскулінності.

Мінімальне значення в жіночій вибірці склало 0,2; максимальне 0,9; тобто жінки ідентифікують у себе від 4 до 18 маскулінних рис. Мінімальне значення в чоловічій вибірці 0,3 і максимальне 0,9. Чоловіки ідентифікують у себе від 6 до 18 маскулінних рис.

На думку багатьох авторів, особливості співвідношення рис маскулінності фемінності в поведінковій складовій уявлення про себе можна розглядати з погляду невротичних і психосоматичних розладів. Так, О. С. Кочарян [6], аналізуючи різні клінічні моделі розвитку захворювань підлітків, чоловіків і жінок, виділив як найважливіший чинник спотворення статевої ролі структури особистості у страждаючих невротичними і психосоматичними захворюваннями. Їм відмічена така особливість, як неартикульованість маскулінних і фемінних рис при неврозах.

У досліджуваних нами вибірках низький коефіцієнт кореляції з низьким рівнем достовірності між шкалами фемінності і маскулінності ($r=-0,21$; $p>0,1$ — для жіночої вибірки; $r=-0,1$; $p>0,1$ — для чоловічої вибірки), що указує на відсутність неартикульованості між шкалами і, як наслідок, відсутність невротичних тенденцій.

Спостерігаються статистично достовірні відмінності у прояві андрогінності в жіночій і чоловічій групах ($t=-4,31$). Статистичні показники, що характеризують мінливість, практично не розрізняються: у жіночій вибірці $\sigma=0,6$; у чоловічій — $\sigma=0,5$. І чоловіки, і жінки в прояві андрогінності значно розрізняються.

Мінімальне значення в жіночій вибірці склало $-1,04$; максимальне $1,51$. У однієї жінки з вибірки (2,3 %) діагностується маскулінний тип гендерної ідентичності, у 39 жінок (90,7 %) — андрогінний тип гендерної ідентичності, у трьох (6,97 %) діагностується фемінний тип гендерної ідентичності.

Мінімальне значення в чоловічій вибірці склало $-1,16$ і максимальне — $0,58$. У двох чоловіків (8 %) діагностується маскулінний тип гендерної ідентичності, у 23 (92 %) — діагностується андрогінний тип гендерної ідентичності. Фемінний тип гендерної ідентичності у чоловіків не діагностується.

Використання опитувальника С. Бем для дослідження маскулінності/фемінності показало, що існує ряд маскулінних і фемінних рис, які оцінюються як нейтральні або взагалі не оцінюються.

Аналіз надійності шкал фемінності, маскулінності за методикою С. Бем та їх пунктів показав наступне. Значення коефіцієнта α Кронбаха за шкалою фемінності коливаються від 0,561 до 0,762 ($0,5 < \alpha < 0,8$), тобто від малопритатних до прийнятних значень. Середнє значення складає 0,637 і вважається сумнівним. Виходять за межі однорідності значення таких рис: що має тихий голос, інфантильна, ласа до лестоців. Значення коефіцієнта Кронбаха за шкалою маскулінності склало 0,758 — відноситься до прийнятних значень. Найменше значення склало 0,749; найбільше — 0,771.

Таблиця 4
Оцінка надійності шкал фемінності, маскулінності методики С. Бем

	Фемінність	Cronbach's Alpha	Маскулінність	Cronbach's Alpha
1	Довірлива	0,577	Агресивний	0,769
2	Жіноча	0,663	Амбітний, честолюбний	0,771
3	Життєрадісна	0,561	Аналітичний	0,755
4	Соромлива	0,668	Атлетичний	0,763
5	Що піклується про людей	0,565	Швидкий в ухваленні рішень	0,763
6	Що має тихий голос	0,754	Віруючий в себе	0,763
7	Інфантильна	0,762	Владний	0,761
8	Любить дітей	0,665	Що має дух змагання	0,757
9	М'яка	0,666	Що має власну позицію	0,754
10	Не любить лайок	0,665	Індивідуальність	0,765

	Фемінність	Cronbach's Alpha	Маскулінність	Cronbach's Alpha
11	Ніжна	0,634	Мужній	0,751
12	Ласа до лестошів	0,723	Напористий	0,752
13	Розуміє відчуття інших	0,566	Незалежний	0,771
14	Зраджена	0,669	Що покладається тільки на себе (самодостатній)	0,756
15	Що співчуває	0,658	Сильна особа	0,755
16	Спокійна	0,566	Сильний	0,757
17	Здатна утішити	0,578	Схильний вести за собою	0,753
18	Тепла, серцева	0,572	Схильний захищати свої погляди	0,75
19	Що уміє співчувати	0,675	Схильний до ризику	0,749
20	Що уміє поступатися	0,571	Здібний до лідерства	0,752
	Значення шкали	0,637	Значення шкали	0,758

Значення коефіцієнта Кронбаха показують, що змінні, які описують шкалу маскулінність, однорідніші, ніж змінні, що описують фемінність. Шкала фемінності для застосування на поліетнічних вітчизняних вибірках вимагає детальнішого аналізу змінних для підвищення її однорідності.

Порівнюючи набір рис образу чоловіка і жінки і рис, що описують власну гендерну ідентичність, слід вказати як на якісну, так і на кількісну відмінність, особливо відносно чоловічого гендеру. Порівняно з опитувальником С. Бем до складу фемінної психологічної статі респонденти віднесли риси: віруюча в себе, така, що цікавиться власною зовнішністю, відкрита, приваблива, така, що проявляє розташування, кокетлива, капризна, яскрава; до складу чоловічої психологічної статі риси — вільно говорить про секс, володіє діловими навиками, домінуючий, заповзятливий, знає, як освоювати світ, надійний, не використовує грубих виразів, мудрий, що має вдачу, упевнений.

Спираючись на емпіричні дані досліджень, ми можемо запропонувати результати власного аналізу.

11	Ніжна	0,634	Мужній	0,751
12	Ласа до лестошів	0,723	Напористий	0,752
13	Розуміє відчуття інших	0,566	Незалежний	0,771
14	Зраджена	0,669	Що покладається тільки на себе (самодостатній)	0,756
15	Що співчуває	0,658	Сильна особа	0,755
16	Спокійна	0,566	Сильний	0,757
17	Здатна утішити	0,578	Схильний вести за собою	0,753
18	Тепла, серцева	0,572	Схильний захищати свої погляди	0,75
19	Що уміє співчувати	0,675	Схильний до ризику	0,749
20	Що уміє поступатися	0,571	Здібний до лідерства	0,752
	Значення шкали	0,637	Значення шкали	0,758

Висновки

1. У стереотипному образі жінки і при усвідомленні власного гендеру присутні якості, завдяки яким привертається увага до себе як особи — кокетливість, капризність. Якості, що характеризують процес міжособистісної взаємодії, відношення до іншого, дружби — довірливість, теплота, сердечність, розуміння відчуттів, любов до дітей, вміння співчувати, втішити, зберігати спокій, співчувати, дружити. Характеристики, що пов'язані з проявами покірності та безконфліктності — м'якість, потреба в захисті, схильність до лестошів, вміння поступитися, а також емоційна активність — яскравість, відвертість, ніжність.

В усвідомленні власного гендеру і стереотипному образі чоловіка присутні якості, що пов'язані з діяльністю і активністю: діловитість, уміння робити бізнес, напористість, що має дух змагання, упевненість, схильність захищати свої погляди, наполегливість, відвага, бажання бути оригінальним, самодостатність.

Характеристики, які зазвичай співвідносяться з позиціями власті і управління, — прагнення до лідерства, амбітність, владність, відповідальність, сила, уміння ухвалювати рішення і рішучість, реалістичність, схильність вести за собою.

Якості, які характеризують когнітивну сферу, — аналітичність, логічність, раціональність, схильність до точних наук. Також якості, які привертають увагу, — добре складений, атлетичний, вільно розмовляє про секс, не використовує грубих висловів.

Характерною особливістю ми визначаємо відсутність негативних рис як в стереотипізованому образі чоловіка і жінки, так і у визначенні власної гендерної ідентичності.

2. Використання опитувальника С. Бем для дослідження гендерної ідентичності, а, зокрема, маскулінності/фемінності показало, що існує ряд маскулінних і фемінних рис, які оцінюються респондентами як нейтральні або взагалі не оцінюються. Аналіз надійності пунктів шкал і шкали фемінності загалом показав, що значення коефіцієнта Кронбаха коливаються від 0,561 до 0,762 ($0,5 < \alpha < 0,8$), тобто від малопридатних до прийнятних значень. Середнє значення склало 0,637 і вважається сумнівним. Виходять за межі однорідності значення таких рис: що має тихий голос, інфантильна, ласа до лестошів.

Значення коефіцієнта Кронбаха за шкалою маскулінності коливаються від 0,749 до 0,771, тобто пункти опитувальника описують мас-

кулінність однорідніше, ніж змінні, що описують фемінність. Середнє значення коефіцієнта альфа за шкалою маскулінність склало 0,758 і відноситься до прийнятних значень.

Тобто яким має бути чоловік, і уявляється добре, і добре диференціюється свідомістю у власній ідентичності. Образ жінки — більш суперечливий і в уявленнях, і у просторі власної свідомості.

Список літератури:

1. Вовк Е. Гендерная асимметрия и женские роли в современной России // Социальная реальность. — 2006. — № 3. — С. 61–73.
2. Головніва І. В. Трансформація гендерної ідентичності населення України: між Заходом і Востоком / І. В. Головніва // После імперії: дослідження східноєвропейського Пограниччя: (Сб. ст.) / [Под ред.: І. Бобкова и др.]. — Вильнюс, 2005. — С. 223–229.
3. Горностай П. П. Психологічні ролі в структурі особистості // Наукові студії з соціальної та політичної психології. — Вип. 2(5). — К., 2000. — С. 104–111.
4. Галустян Ю. М., Новицька В. П. Деякі аспекти гендерної ідентифікації та соціалізації особистості // Український соціум. — 2004. — № 1 (3). — С. 7–13.
5. Євстігнєєва І. В. Культура міжстатевих стосунків школярів. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: наукова монографія за редакцією проф. Єрмакова С. С. — Харків: ХДАДМ (ХХПІ), 2006. — № 10. — С. 40–42.
6. Кочарян А. С., Терещенко Н. Н. Полоролевая ідентичність у жінчин // Вісник Харківського університету. — 2000. — Серія Психологія. № 498. — С. 81–87.
7. Кочарян А. С. Личность и половая роль: Симптомокомплекс маскулинности/феминности в норме и патологии. — Х.: Основа, 1996. — 127 с.
8. Кочарян А. С., Кочарян І. С., Терещенко Н. Н. Психосемантика структура женской телесной ідентичності: полоролевого поход // Вісник Харківського університету. — 2002. — Серія психологія. — № 550, частина 2. — С. 136–139.
9. Кубриченко Т. В. Формування гендерної ідентичності студенток педагогічного коледжу: Автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Прикарпатський національний ун-т ім. Василя Стефаника. — Івано-Франківськ, 2007. — 23 с.
10. Найдовська І. В. Вплив статево-рольового розвитку жінок на особливості їх життєвого стилю: Автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. — К., 2002. — 19 с.
11. Основи теорії гендеру: Навч. посіб. — К.: К.І.С., 2004. — С. 141–145, 500.

Л. Н. Акімова

ГЕНДЕРНЫЕ СТЕРЕОТИПЫ И ГЕНДЕРНАЯ ИДЕНТИЧНОСТЬ ЛИЧНОСТИ

Прослеживается трансформация гендерных стереотипов на современном этапе развития украинского общества. Обосновывается, что структурный компонент гендерной ідентичності, который конструируется под влиянием гендерных стереотипов, также трансформируется и его не удастся проследить существующим диагностическим инструментарием.

Ключевые слова: гендерные стереотипы, гендерная ідентичність, структура гендерной ідентичності, маскулинность, феминность, андрогиния.

L. N. Akimova

GENDER STEREOTYPES AND GENDER IDENTITY OF PERSONALITY

Transformation of gender stereotypes at the present stage of development of the Ukrainian society is traced. It is proved that the structural component of gender identity which is designed under the influence of gender stereotypes also is transformed and not traced by the non-updated diagnostic methods.

Key words: gender stereotypes, gender identity, structure of gender identity, masculinity, femininity, androgynia.